

tionscommissionen, der jo efter § 10 har at bestemme denne Værdi, Gaarden har som undergivet Fæstetvang og ingen anden, saa hører jo dette Mere Godseieren alene til og af hvad Grund skulde det saa udbetales Bonden? Det er ikke at forstaae. Meningen er, at man sætter et Motiv for Godseieren i Slutningen af Paragraphen til at betale mere end Taxationsansættelsen, det er ogsaa kun dette Motiv, som kan lede Godseieren til at give mere, men aldrig det Motiv, at den ikke er taxeret høiere. Finder han den ikke rigtig taxeret efter § 10, maa han naturligviis forlange den omtaxeret af Overtaxationscommissionen, thi faaer han den derved høiere ansat, saa hører den høiere Taxationspræis ham til alene. Dette maa ogsaa være Meningen, thi man maa bemærke, at denne Paragraph slet ikke stod i det Forslag, som foresaa Thinget. Iffor; den er kommen ind iaar. Iffor var nemlig § 10 affattet paa en anden Maade. Der stod i § 10, at Eiendommen skulde taxeres til den Værdi, den havde som fri Eiendom i Handel og Wandel, og af denne Værdi skulde fradrages $\frac{1}{3}$, der tilfalder Bonden. Istedet derfor har man nu indsat i § 10 — og dette tilstaaer jeg er en Forbedring — at Gaarden skal taxeres til den Værdi, den har som Fæstegaard under Fæstetvang, og deraf drager man Intet, hvilket er meget rigtigt; men nu kommer man siden til § 38 og deri indsætter man det, man har udeladt i § 10; men det er naturligviis da kun Forskjellen mellem det, som Gaarden er værd som fri Eiendom, og det, den er værd som Fæsteeiendom, at der er Tale om i § 38. Det er denne Forskjel, som man vil, at der af Eieren skal udbetales til Bonden. Her komme vi til Sagen selv, her komme vi til det, der strides om. Det er klart, at naar Fæstervangen

ophæves for en Eiendom, som hidtil har været undergivet den, vil den faae en høiere Værdi, og denne høiere Værdi kommer frem ved mange Leiligheder. Det er dette Bytte, hvorom der strides. Der opføres i den Anledning en Slags Comedie, der virkelig ligner den, som Henrik opfører i en af Holbergs Comedier, idet han først stiller sig paa den ene Side af Stolen og agerer Procurator for den ene Part, og saa paa den anden Side af Stolen agerer Procurator for den anden Part og dernæst sætter sig paa Stolen og affiger Dommen. Først kommer det ene Parti og siger: den forhøiede Værdi, Fæstegaarden kan faae ved at blive fri Eiendom, hører mig til, thi Gaarden er en Capital, og den forhøiede Værdi er kun en ved Tilconjuncturerne frembragt Capitalgevinst, det er min Capital og som Følge deraf hører den Gevinst mig til, som fremkommer paa min Capital. Staten har ikke noget med den at gjøre; Staten skaffer kun alle Undersaatter en almindelig Leilighed til at erhverve, men den Eiendom, som en Undersaat har, hører ham selv til; kan Staten skaffe Leilighed til en forøget Gevinst paa denne Eiendom, saa bør den gjøre det, det er kun Regjeringens Pligt, men saa hører Gevinsten Undersaatten til. Derimod optræder nu et andet Parti som Regjeringens selvbestaltede Advokater og siger nei: det er ikke Dig, min gode Ven, det er ikke din Capitals Gevinst, her er Tale om, det er ikke Dig, som har skaffet denne Fordeel, hvorledes har Du handlet med disse Eiendomme i gamle Dage; Du har behandlet Bonden saaledes, at han næsten ikke kunde blive i Landet, saa at man maatte frygte for, at han vilde løbe bort og Landet derved komme til at ligge øde.